WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)
z dnia 1 czerwca 2006 r. *

W sprawie C-169/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Cour de cassation (Belgia) postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 15 kwietnia 2005 r., w postępowaniu:

Uradex SCRL

przeciwko

Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD),

Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE),

* Język postępowania: francuski.

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, J. Malenovský (sprawozdawca), J.P. Puissochet, S. von Bahr i U. Lõhmus, sędziowie,

rzecznik generalny: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 19 stycznia 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Uradex SCRL przez adwokata A. Strowela i G. Berrischa, Rechtsanwalt,

— w imieniu Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD) oraz w imieniu Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE) przez adwokatów E. Cornu i F. de Visschera,

— w imieniu rządu włoskiego przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika, oraz przez D. Del Gaiza, avvocato dello Stato,

— w imieniu rządu szwedzkiego przez K. Wistrand, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez W. Wilsa, działającego w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 14 lutego 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 9 ust. 2 dyrektywy Rady 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz.U. L 248, str. 15, zwanej dalej „dyrektywą").

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania między Uradex SCRL (zwaną dalej „Uradex") a Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (zwaną dalej „RTD") oraz Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (zwaną dalej „BRUTELE"), w którym Uradex wnosi o nakazanie członkom RTD, a w szczególności BRUTELE, zaprzestania retransmisji drogą kablową artystycznych wykonań, które należą do jej zbiorów.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Motyw dwudziesty siódmy dyrektywy przewiduje:

„Retransmisja drogą kablową programów z innych państw członkowskich stanowi działanie podlegające prawu autorskiemu oraz, w zależności od przypadku, prawom pokrewnym; [...] operator sieci kablowej musi uzyskać zezwolenie wszystkich posiadaczy praw, w odniesieniu do wszystkich części retransmitowanego programu; zgodnie z niniejszą dyrektywą zezwolenia takie wydawane są na podstawie umów [...]".

4 Zgodnie z motywem dwudziestym ósmym dyrektywy:

„W celu zapewnienia, aby prawidłowe działanie umownych przepisów nie było podawane w wątpliwość przez osoby z zewnątrz będące posiadaczami praw do poszczególnych części programu, w stopniu, w jakim wymaga tego specyfika retransmisji drogą kablową, należy zapewnić wyłącznie zbiorową formę realizacji prawa do wydawania zezwoleń poprzez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi; prawo do wydawania zezwoleń pozostaje w mocy, a regulacji podlega tylko sposób jego realizacji, przez co prawo do wydawania zezwoleń na retransmisję drogą kablową może być nadal przyznawane [...]".

5 Artykuł 8 ust. 1 dyrektywy stanowi:

„1. Państwa członkowskie zobowiązane są zapewnić, aby w przypadku retransmisji programów z innych państw członkowskich drogą kablową na ich terytorium przestrzegano obowiązujących praw autorskich i praw pokrewnych oraz aby transmisja miała miejsce na podstawie indywidualnych lub zbiorowych przepisów umownych między właścicielami praw autorskich, posiadaczami praw pokrewnych i operatorami kablowymi".

6 Artykuł 9 dyrektywy, zatytułowany „Korzystanie z prawa retransmisji drogą kablową", brzmi następująco:

„1. Państwa członkowskie zobowiązane są zapewnić, aby prawo przysługujące właścicielom i posiadaczom praw autorskich i praw pokrewnych, polegające na udzielaniu lub odmowie udzielenia operatorom kablowym zezwoleń na retransmisje drogą kablową, realizowane było wyłącznie za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

2. W przypadku gdy podmiot praw autorskich nie przekaże sprawy zarządzania swoimi prawami organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, organizację, która zarządza prawami tej samej kategorii, uważa się za uprawnioną do zarządzania prawami takiego podmiotu. Jeżeli dana kategoria praw podlega zarządzaniu przez więcej niż jedną organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, podmiotowi praw autorskich przysługuje swoboda wyboru organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi uprawnionej do zarządzania jego prawami. Podmiot praw autorskich określony w niniejszym ustępie ma te same prawa i obowiązki wynikające z umowy między operatorem kablowym a organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, która zarządza jego prawami, co podmiot praw, który upoważnił daną organizację [...].

[...]".

Uregulowania krajowe

7 Zgodnie z art. 36 akapit pierwszy ustawy z dnia 30 czerwca 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (*Moniteur belge* z dnia 27 lipca 1994 r., str. 19297, zwanej dalej „ustawą"):

„W braku innych postanowień umownych artysta wykonawca przekazuje producentowi utworu audiowizualnego wyłączne prawo audiowizualnego korzystania z jego artystycznego wykonania [...]".

8 Zawarty w sekcji „Retransmisja drogą kablową" art. 51 ustawy stanowi:

„Zgodnie z wcześniejszymi rozdziałami i poniżej zdefiniowanymi sposobami autor i posiadacze praw pokrewnych dysponują wyłącznym prawem udzielania zezwoleń na retransmisję ich utworów i artystycznych wykonań drogą kablową".

9 Artykuł 9 ust. 1 i 2 dyrektywy został transponowany do prawa belgijskiego w analogicznym brzmieniu w ramach tej samej sekcji w art. 53 ust. 1 i 2 ustawy.

Postępowanie przed sądem krajowym

10 Uradex, organizacja zbiorowego zarządzania prawami pokrewnymi artystów wykonawców, wniosła do tribunal de première instance de Bruxelles pozew o stwierdzenie, że dokonując bez jej zezwolenia retransmisji drogą kablową artystycznych wykonań artystów wykonawców, których prawami zarządza, czyli naruszając art. 51 i 53 ustawy, operatorzy kablowi będący członkami RTD, a w szczególności BRUTELE, naruszyli prawa pokrewne, których zarządcą jest Uradex. Jednocześnie wniosła ona o nakazanie każdej z omawianych spółek zaprzestania retransmisji tych artystycznych wykonań drogą kablową.

11 Ponieważ jej pozew został oddalony, Uradex wniosła apelację do cour d'appel de Bruxelles.

12 W odniesieniu zarówno do audiowizualnych, jak i do nieaudiowizualnych artystycznych wykonań sąd ten uznał na wstępie, że o ile organizacje zbiorowego zarządzania prawami pokrewnymi posiadają wyłączne prawo udzielania lub odmowy udzielenia zezwoleń na ich retransmisję drogą kablową (zwane dalej „prawem retransmisji"), o tyle prawo to ogranicza się jednak tylko do praw, których zarząd został powierzony tym organizacjom.

13 W istocie zdaniem cour d'appel art. 53 ust. 2 ustawy, który dokonuje transpozycji art. 9 ust. 2 dyrektywy, nie przewiduje wykonywania przez taką organizację zbiorowego zarządzania prawa retransmisji przysługującego artystom, którzy nie powierzyli jej zarządzania swoimi prawami, tak jak ma to miejsce — na mocy art. 53 ust. 1 ustawy — w przypadku artystów, którzy tego dokonali.

14 Zdaniem tego sądu art. 53 ust. 2 ustawy stanowi jedynie, że organizację tę „uważa się za uprawnioną do zarządzania prawami takiego podmiotu", co w świetle głównie powierniczego charakteru tego zarządu oznacza, że w rzeczywistości organizacja ta pobiera wynagrodzenie z tytułu takich artystycznych wykonań i przekazuje je podmiotowi praw do tych artystycznych wykonań.

15 Ponadto cour d'appel stwierdził, że jeśli chodzi o audiowizualne artystyczne wykonania, w świetle art. 36 ustawy Uradex nie może wykonywać prawa retransmisji drogą kablową, nawet w przypadku artystów, którzy powierzyli tej organizacji zarząd swymi prawami. Przepis ten bowiem ustanawia domniemanie prawne, że artysta przenosi swoje prawa na producenta. Organizacja zbiorowego zarządzania działa na rachunek artystów wykonawców, których reprezentuje, i może zarządzać wyłącznie prawami, których artyści ci są podmiotami. Zezwolenie Uradex jest zatem wymagane tylko wtedy, gdy zgodnie z art. 36 ustawy podważy ona to domniemanie, wykazując istnienie między danymi artystami a producentami postanowień umownych wyłączających przeniesienie prawa retransmisji lub, wobec braku takich postanowień, gdy reprezentuje ona producentów utworów audiowizualnych. W niniejszej sprawie nie ma to jednak miejsca.

16 Z powyższego wnika, że cour d'appel jedynie w części uznał pozew za zasadny. Po pierwsze stwierdził on w szczególności, że emitując artystyczne wykonania, BRUTELE narusza prawa pokrewne artystów wykonawców, którzy powierzyli zarząd swymi prawami Uradex, a w konsekwencji nakazał zaprzestanie dokonywania retransmisji bez zezwolenia Uradex. Po drugie oddalił on skargę w pozostałym zakresie.

17 Uradex odwołała się od tego wyroku do Cour de cassation, utrzymując przede wszystkim w odniesieniu do praw pokrewnych, których posiadacze nie powierzyli jej zarządu, że z art. 53 ustawy i art. 9 dyrektywy wynika, iż organizacja zbiorowego zarządzania nie jest uważana za uprawnioną jedynie do zarządu ograniczającego się do pobierania wynagrodzenia, ale że przepisy te przyznają jej również prawo

retransmisji. Ponadto zdaniem Uradex taka organizacja wykonuje to prawo również w odniesieniu do artystycznych wykonań audiowizualnych, ponieważ przepisy te nie dokonują jakiegokolwiek rozróżnienia ze względu na to, czy prawo retransmisji zostało przeniesione na osobę trzecią, czy też nie.

18 W tych okolicznościach Cour de cassation postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 9 [ust.] 2 [dyrektywy] należy interpretować w ten sposób, że organizacja zbiorowego zarządzania uważana za uprawnioną do zarządzania prawami podmiotu praw autorskich lub praw pokrewnych, który nie powierzył zarządzania swoimi prawami żadnej organizacji zbiorowego zarządzania, uprawniona jest jedynie do zarządzania prawami majątkowymi tego podmiotu, nie ma natomiast upoważnienia do wykonywania jego prawa polegającego na udzielaniu lub odmowie udzielenia operatorom kablowym zezwolenia na retransmisję audycji drogą kablową?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

19 Z art. 8 ust. 1 i motywu dwudziestego siódmego dyrektywy wynika, że operator kablowy może dokonywać retransmisji danych audycji jedynie wtedy, gdy na podstawie umowy uzyska zezwolenie wszystkich posiadaczy praw, czyli zarówno tych, którzy powierzyli zarząd swymi prawami organizacji zbiorowego zarządzania, jak i tych, którzy tego nie dokonali. Jako świadczenie wzajemne w stosunku do tego zezwolenia posiadacze praw otrzymują co do zasady wynagrodzenie.

20 Jednakże ze względu na pewność prawa, aby operatorzy kablowi mogli być pewni, że rzeczywiście uzyskali wszystkie prawa związane z transmitowanymi programami

i w celu zapewnienia, aby prawidłowe działanie umownych przepisów zezwalających na retransmisję tych programów nie było podawane w wątpliwość przez osoby z zewnątrz będące posiadaczami praw do poszczególnych części programu, w art. 9 ust. 1 dyrektywy przewidziano, że posiadacze praw mogą realizować swoje prawo do retransmisji jedynie za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania. W ten sposób dyrektywa ogranicza liczbę podmiotów, z którymi operatorzy kablowi są zobowiązani negocjować w celu uzyskania zezwolenia na retransmisję, w szczególności za wynagrodzeniem, w poszanowaniu praw autorskich i praw pokrewnych wszystkich posiadaczy tych praw.

21 To właśnie w takim kontekście art. 9 ust. 2 dyrektywy przewiduje, że w przypadku gdy podmiot praw autorskich lub praw pokrewnych nie powierzy zarządzania swoimi prawami organizacji zbiorowego zarządzania, organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, która zarządza prawami tej samej kategorii, uważa się za uprawnioną do zarządzania prawami takiego podmiotu. Tak więc przepis ten jedynie konkretyzuje zasadę wyrażoną w art. 9 ust. 1 dyrektywy w stosunku do szczególnej sytuacji takiego podmiotu.

22 Ponadto stanowiąc, że organizacja zbiorowego zarządzania jest uważania za uprawnioną do zarządzania „prawami tego podmiotu", art. 9 ust. 2 dyrektywy nie zawiera jakiegokolwiek ograniczenia odnoszącego się do zakresu tego zarządu prawami podmiotu praw autorskich lub praw pokrewnych. Tak więc z brzmienia tego przepisu nie wynika, że taki zarząd winien dotyczyć tylko praw majątkowych tego podmiotu, z wyłączeniem prawa retransmisji.

23 Ponadto tytuł art. 9 dyrektywy — „Korzystanie z prawa retransmisji drogą kablową" — oznacza, że wszystkie przepisy zawarte w tym artykule odnoszą się właśnie do tego prawa.

24 W kontekście sporu przed sądem krajowym należy jednak dodać, jak to sprecyzowano w motywie dwudziestym ósmym dyrektywy, że dyrektywa ta nie stoi na przeszkodzie przeniesieniu prawa retransmisji. Przeniesienie to może nastąpić zarówno na podstawie umowy, jak i na podstawie domniemania prawnego. Tak więc dyrektywa nie stoi na przeszkodzie temu, by autor, artysta wykonawca lub producent utracił — na mocy przepisu prawa krajowego, takiego jak art. 36 akapit pierwszy ustawy — swój status „podmiotu" tego prawa w rozumieniu art. 9 ust. 2 dyrektywy, ze skutkiem zerwania jakiegokolwiek związku prawnego istniejącego na mocy tego przepisu między nim a organizacją zbiorowego zarządzania.

25 Mając powyższe na uwadze, na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 9 ust. 2 dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy organizacja zbiorowego zarządzania uważana jest za uprawioną do zarządzania prawami podmiotu prawa autorskiego lub praw pokrewnych, który nie powierzył zarządu swymi prawami żadnej organizacji zbiorowego zarządzania, taka organizacja jest upoważniona do wykonywania prawa tego podmiotu polegającego na udzielaniu lub odmowie udzielenia operatorowi kablowemu zezwolenia na retransmisję audycji drogą kablową, a w konsekwencji wykonywany przez wspomnianą organizację zarząd nie ogranicza się wyłącznie do zarządzania prawami majątkowymi tego podmiotu.

W przedmiocie kosztów

26 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 9 ust. 2 dyrektywy Rady 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy organizacja zbiorowego zarządzania uważana jest za uprawioną do zarządzania prawami podmiotu prawa autorskiego lub praw pokrewnych, który nie powierzył zarządu swymi prawami żadnej organizacji zbiorowego zarządzania, taka organizacja jest upoważniona do wykonywania prawa tego podmiotu polegającego na udzielaniu lub odmowie udzielenia operatorowi kablowemu zezwolenia na retransmisję audycji drogą kablową, a w konsekwencji wykonywany przez wspomnianą organizację zarząd nie ogranicza się wyłącznie do zarządzania prawami majątkowymi tego podmiotu.

Podpisy